

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulakia ja varhaiskasvatuslakia. Samalla muutettaisiin nuoren määritelmää ja itsenäistymisvarojen viimesijaista maksupäivää. Varhaiskasvatuslakia täsmennettäisiin lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden osalta silloin, kun lapsen varhaiskasvatus järjestetään muualla kuin lapsen kotikunnassa.

Lait tulisivat voimaan 1.1.2024. Lastensuojelulakiin säädettäisiin kuitenkin siirtymäsäännös 30.6.2024 saakka. Siirtymäajalla varmistettaisiin nuorten suunnitelmallinen siirtymä tarpeenmukaisten muiden palveluiden ja etuuksien piiriin jälkihuollon päättyessä. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea jälkihuollossa olevaa nuorta siten, että nuori saa riittävät valmiudet itsenäiseen elämään sijaishuollon jälkeen mm. asumisen järjestäminen sekä koulutuksesta ja toimeentulosta huolehtiminen.

Nuorella on oikeus jälkihuollossa myös riittävään sosiaalityöhön ja neuvontaan, joita hän tarvitsee itsenäistymistään varten sijaishuollon päättyessä ja hänen siirtyessään tai ollessaan jälkihuollossa.

Keski-Uudellamaalla on kiinnitetty erityistä huomioita aikuistuvien nuorten (18–24 v) palveluihin ja kehitteillä on kokoavat aikuistuvien nuorten palvelut. Aikuissosiaalityössä ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa on eriytetty nuorten työntekijät palvelujen sisällä omaksi ryhmäksi toimimaan verkostomaisesti myös muiden nuorten työntekijöiden kanssa. Kehitteillä on myös nuorten palveluihin eri toimijoiden verkosto, joka on tiiviissä yhteistyössä moniammatillisesti.

Jälkihuoltonuorten palvelut henkilöstöineen siirtyivät lastensuojelusta aikuisten palveluihin toukokuussa 2023 ja siellä aikuissosiaalityön vierelle omaksi jälkihuollon palveluksi. Mikäli ikärajan lasku toteutuu, 23–24-vuotiaat nuoret kuuluvat jatkossa 18–24-vuotiaiden aikuistuvien nuorten palveluihin. Tällöin osa työntekijöistä siirtyy jälkihuollosta aikuistuvien nuorten palveluihin. Haasteellisimmissa asiakkaissa olisi hyvä voida käyttää harkintaa ja pidentää jälkihuollon asiakkuutta sosiaalityön harkintaan perustuen. Sosiaalihuoltolain nojalla on myös mahdollista antaa nuorille riittävää sosiaalityötä ja tarpeen mukaisia tukipalveluja.

Esityksessä selkiytetään varhaiskasvatuksen järjestäjän (kunnan) oikeutta laskuttaa kustannukset kuntaan sijoitetun lapsen ensisijaisesti järjestämis- ja kustannusvastuussa olevalta lapsen kotikunnalta. Tämä on hyvä, koska 1.1.2023 hyvinvointialueiden toiminnan alkaessa on syntynyt epäselvyyttä siitä, onko kyseessä varhaiskasvatuksen kustannukset vai sijaishuollon kustannukset. Varhaiskasvatuslain mukaan kunta vastaa varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja saa siihen peruspalveluiden valtionosuutta. Hyvinvointialueiden alkaessa kunnilta ei ole siirretty rahoitusta sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksen kustannuksiin. Sijoitetulla lapsella on yhtä lailla, kuin omien vanhempiensa kanssa asuvilla lapsilla subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, eikä sitä tule siirtää sijaishuollon palveluksi, joka edellyttäisi palvelun myöntämistä lastensuojelun palveluna osana lapsen asiakassuunnitelmaa. Vuoden 2023 aikana sijoitettujen lasten oikeusturva on jo heikentynyt, kun järjestäjät ovat kieltäytyneet myöntämästä sijoitetulle lapselle varhaiskasvatuspaikkaa ilman kotikunnan maksusitoumusta. Kotikunnat on puolestaan katsoneet sijoitetun lapsen varhaiskasvatuskustannusten sisältyvän sijaishuollon kustannuksiin, eivätkä ole myöntäneet maksusitoumusta. Hyvinvointialue on joutunut turvaamaan sijoitetuille lapsille varhaiskasvatuslain mukaisen subjektiivisen oikeuden. Sijoitetun lapsen varhaiskasvatuskustannuksista on ennen hyvinvointialueuudistusta vastannut lapsen kotikunta ja tämä käytäntö on myös lainsäädännöllisesti hyvä täsmentää, ettei sijoitettujen lasten oikeusturva heikkene.

Tommola Nina

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue - Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelut sekä Lasten, nuorten ja perheiden palvelut